

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum sit habitus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

tionē ita quod prius mouet ipsum vt attendat. & deinde reuelat quod est contra illos, qui putant prophetiam haberi quasi per influxum in intellectu sine nobis. Oportet. n. prius inuentionem moueri, vt in litera dicitur.

rorum contingentium. ¶ Quarto, Vtrum propheta cognoscat omnia prophetabilia. ¶ Quinto, Vtrum propheta discernat ea, quæ diuinitus percipit, ab eis, quæ proprio spiritu videt. ¶ Sexto, Vtrum prophetia possit subesse falsum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum prophetia pertineat ad cognitionem.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, qd prophetia non pertineat ad cognitionem. Dicitur enim Ecclesiast. 48. quod corpus Helisei mortuum prophetauit, & inf. 49. dicitur de Ioseph, qd ossa ipsius visitata sunt, & post mortem prophetabat: sed in corpore, vel in ossibus post mortem non remanet aliqua cognitio. ergo prophetia nō pertinet ad cognitionem.

¶ 2. Præter. Prima ad Cor. 14. dicitur. Qui prophetat, hominibus loquitur ad edificationem: sed locutio est effectus cognitionis, non autem ipsa cognitio. ergo uidetur, quod prophetia non pertineat ad cognitionem.

¶ 3. Præter. Omnis cognoscitiua perfectio excludit stultitiam, & insaniam: sed hæc simul possunt esse cum prophetia, dicitur enim Osce 9. Scitote Israel stultum prophetam, & insanum. ergo prophetia non est cognoscitiua perfectio.

¶ 4. Præter. Sicut reuelatio pertinet ad intellectum, ita inspiratio uidetur pertinere ad affectum, eo qd importat motionem quandam: sed prophetia dicitur esse inspiratio, vel reuelatio secundum. Causa 10. ergo uidetur, quod prophetia nō magis pertineat ad intellectum quam ad affectum.

SED CONTRA est, quod dicitur. 1. Reg. 9. Qui enim propheta dicitur hodie, olim uocabatur Videns: sed visio pertinet ad cognitionem: ergo prophetia ad cognitionem pertinet.

RESPON. Dicendum, qd prophetia primo, & principaliter consistit in cognitione, quia videlicet prophete cognoscunt ea, quæ sunt procul, & remota ab hominum cognitione. Vnde possunt dici prophetae à pro quod est procul, & phanos quod est apparitio, quia. scilicet aliqua, quæ sunt procul, apparent, & propter hoc, vt Isid. dicit in lib. Etymol. in veteri testamento appellabantur Videntes, quia videbant ea, quæ ceteri non videbant: & prospiciebant, quæ in mysterio abscondita erant. Vnde & gentilitas eos appellabat Vates à vi mentis. Sed quia, vt dicitur 1. ad Corinth. 12. Vnicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem, & inf. 14. df. Ad edificationem Ecclesie q̄rite vt abundetis, inde est, qd prophetia secundario consistit in locutione, prout propheta ea, quæ diuinitus edocui cognoscunt, ad edificationem aliorum annuntiant, s̄m illud Isaia 21. Quæ audiui à Dño exercituum, Deo Israel, annuntiaui vobis, & s̄m hoc, vt Isid. dicit in lib. Etymol. possunt dici prophete quasi prefatores, eo qd porro fantur. i. à remoris fantur, & de futuris uera prædicunt. Ea aut, quæ supra humanam cognitionem diuinitus reuelantur, non possunt confirmari ratione humana, quam excedunt s̄m operationem uirtutis diuinæ, s̄m illud Marci ult. Predicauerunt ubique Dño cooperante, & sermonem confirmate. sequentibus signis. Vnde tertio ad prophetiam pertinet operatio miraculorum, quasi confirma-

tio quedam prophetica annuntiationis. Vnde dicitur Deut. vlt. Nō surrexit propheta ultra in Israel sicut Moyſes, quem nosset Dominus facie ad facie in omnibus signis atque portentis.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd auctoritates illæ loquuntur de prophetia quantum ad hoc tertium, quod assumitur, vt prophetia argumentum.

AD SECUNDVM dicendum, quod Aposto. ibi loquitur quantum ad prophetica annuntiationem:

AD TERTIVM dicendum, quod illi qui dicuntur prophetae insani, & stulti, non sunt veri prophete, sed falsi, de quibus dicitur Hier. 23. Nolite audire uerba prophetarum, qui prophetaut uobis, & decipiunt uos. Visionem cordis sui loquuntur non de ore Domini, & Ezech. 13. Hæc dicit Dominus de prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum, & nihil uident.

AD QUARTVM dicendum, qd in prophetia requiritur, qd intentio mentis eleuetur ad percipienda diuina. Vnde dicitur Ezech. 2. Fili hominis sta super pedes tuos, & loquar tecum. Hæc autem eleuatio intentionis fit Spiritu sancto mouente. Vnde ibidem subditur. Et ingressus est in me spiritus, & statuit me super pedes meos. Postquam autem intentio mentis eleuata est ad superna, percipit diuina. unde subditur ibidem: Et audiui loquentem ad me. Sicigitur ad prophetiam requiritur inspiratio quantum ad mentis eleuationem, s̄m illud Job 32. Inspiratio omnipotentis dat intelligentiam: reuelatio aut quantum ad ipsam perceptionem diuinorum, in quo perficitur prophetia, & per ipsam remouetur obliuio, & ignorantia uelamē, s̄m illud Job 12. Qui reuelat profunda de tenebris.

ARTICVLVS II.

Super Quæstio 179. Artic. secundum.

Vtrum prophetia sit habitus.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, qd prophetia sit habitus: quia ut dicitur in 2. Eth. Tria sunt in anima, potētia, passio, & habitus: sed prophetia nō est potētia, quia sic inest omnibus hominibus, quibus potētia animæ sunt cōmunes. Similiter et non est passio, quia passiones pertinent ad uim appetitiuā, ut supra habitum: et est: prophetia aut pertinet principaliter ad cognitionem, ut dictum est. ergo prophetia est habitus.

¶ 2. Præter. Omnis perfectio animæ, quæ nō semper est in actu, est habitus: sed prophetia est quedam animæ perfectio, nō autem semper est in actu, alioquin nō diceretur dormiens propheta. ergo uis, quod prophetia sit habitus.

¶ 3. Præter. Prophetia cōputatur inter gratias gratis datas, sed gratia est habituale quoddā in anima, ut supra habitum: est, ergo prophetia est habitus.

SED CONTRA. Habitus est, quo quis agit cū uoluerit, ut dicit Commentator in 3. de Anima: sed aliquis nō potest uti prophetia cū uoluerit. Sicut patet 4. Reg. 3. de

In art. 2. c. i. si q. dub. u duplex occurrit circa rationē assignatā in litera, quare hūc propheta nō est habitus. Primū est, quia ut assumere falsum. si q. si esset per modū formæ permanentis, facere uideri Deū, qui est principiu cognitionis supernaturaliū. Prebatur nāque hoc esse falsum ex hoc, qd modus essendi nō uariat naturā, nec essentialē efficaciam formæ: sed ea tñ, que se tenent ex parte modieffendi sed hūc propheta nō est talis natura, nec efficaciam, ut sit sufficientis causa reuisionē Dei ergo etā si esset per modū habitus nō uisū ceret ad causandam uisionem. Et constat qd Deus possit lumen infusum prophetae cōfirmare eo tñ in illo: et tñ non propterea uideret Deum propheta ille. Maior est clara, et ma-

1. 2. q. 68. ar. 3. ad 3. Et 3. con. c. 154. fin. & uerū. q. 12. ar. 1. p. 10. & ar. 13. ad 3. & po. q. 6. ar. 4. sic & quol. 12. ar. 27. ad 2. Li. 2. ca. 5. tom. 5. 1. 2. q. 32. artic. 2. Ar. præced.

1. 2. q. 116. ar. 2.

thor affumat hanc conditionalem. Si lumen propheticum esset per modum formæ permanentis, faceret videre Deum, ut patet in litera, & in processu ex litera formaco. Dicitur nihilominus ad substantiam, quod modus essendi permanenter, vel transiendo, si fit per accidens, non variat speciem formæ: sed si fit per se, vt

declaratum est, arguit diversitatem speciem formarum: & quod lumen propheticum specie distinguitur a lumine gloriæ, quamuis per accidens lumen gloriæ quandoque propheticum dicatur, quando, si per accidens est per modum transiens, vt de Moyse dicitur. Sed relinquendo ea, que sunt per accidens, lumen propheticum specie distinguitur a lumine gloriæ. Est enim ex sua natura forma habens modum passionis: lumen autem gloriæ ex sua natura habet modum formæ permanentis. Vnde si Deus cõseruaret lumen propheticum in aliquo, non nisi per accidens permaneret, habens secundum se naturam transiens. Et per hæc sumus a primo dubio, & syllogismo expediti. Secundus autem syllogismus habet antecedens tacitum, scilicet conclusio nem precedentis syllogismi, ita quod dicitur huiusmodi entyma.

Lumen propheticum non est lumen intellectuale per modum formæ permanentis, & perfectæ. Relinquitur ergo quod est per modum cuiusdam impressionis, vel passionis transiens. Et tota questio contra hunc processum ad hoc deuenit, quia ex negatione illius conuincitur simul. Si forma permanentis, & perfectæ, non licet inferre seorsum determinate partem conuincitur: ergo non est per modum formæ permanentis. Et asseritur instantia de lumine fidei. Et in communis facile est asserere instantiam: quia non valet. Non est monachus albus, ergo non est monachus. In his secundum consistit dubium, ad quod dicitur quod in genere luminis intellectualis non datur medium inter formam permanentem ac perfectam, & formam per modum passionis. Et propter hoc auctor hoc perspicuus, cum lumen propheticum, vt inferius patebit, fit in genere luminis intellectualis, ex negatione formæ permanentis, & perfectæ optime concludit. Relinquitur igitur, quod fit per modum transiens. Et per hoc patet responso & ad instantiam de lumine fidei. Quia enim non est in genere luminis intellectualis, ut sic, simpliciter, sed secundum quid. Quo ad assensum voluntarium, inter intellectualia non sine additione aliqua computatur ab authoribus. Nec obstat dictis quod superius in tractatu de fide dictum est, quod fidei lumen facit aliquo modo videre: quoniam illud videre tam diminutum est, ut pro nihilo habeatur in genere luminis intellectualis simpliciter, ut patet ex hoc, quod nec principia, nec conclusiones facit videre, sed quandam diminutam rationem credibilitatis. Quæ extranea est ab ipsius reuelatis, & credimus. Vnde in hac litera expresse dicitur, quod lumen intellectuale perficit ad cognoscendum principium.

Ad instantiam verò communem patet responso, quia. Aliud est loqui de consequentia in genere aliquo, & aliud de consequentia simpliciter. Quamuis enim simpliciter non valet, non est forma permanentis, & perfectæ, ergo non est permanentis, in tali tamen genere. Luminis intellectualis, ut sic, sequela est optima, quia immediata sunt extrema. Sic autem in litera factum est: instantia autem obijcit simpliciter.

In eodem articulo in responsione ad tertium, dubium occurrit circa illud, Cognoscere occulta, & incerta, diuine sapientie est

supra naturam humanam quantum ad substantiam actus. Nam factum videtur hoc particulare, & factum etiam illud commune, scilicet, quod homo eleuetur per donum gratiæ ad aliquem actum, qui est supra naturam humanam, quantum ad substantiam actus. Probatum primum; quia omnis operatio intellectus

humani, etiam qua in patria uidet Deum per essentiam, est quo ad substantiam actus ab ipsa substantia intellectus licet quo ad qualitatem sit talis lumine, uel habitu. Cognitio ergo, qua propheta cognoscit occulta diuine sapientie sibi reuelata, licet quo ad lumen qualifians cognitionem excedat humanam naturam, quò ad substantiam tamen actus intellectus naturæ non excedit, alioquin ab ipso non esset, alioquin illa cognitio non esset operatio uitalis ab intrinseco actu principio uitæ. Secundum autem probatur, quia uidetur implicatio in adiecto. Quod actio aliqua uere sit hominis actio, & tamen excedit ipsum quò ad substantiam actus. Nā si est eius actio, ergo saltem quo ad substantiam est ab eo. Et si non est ab eo quò ad substantiam, ergo non est uere illius actio, sed deprecatue, uel dispoſitiue tñ, uel aliquo alio simili modo. Sicut facere miracula attribuitur homini ministerialiter, non quia facere miracula sit actio hominis, sed ad hominis deprecationem, uel uotum Deus operatur, iuxta illud Iosue de miraculo Solis, obediens Deo uoci hominis.

Ad horum euidenciam sciendum est, quod actus humanus dupliciter qualifians intelligitur, sicut dupliciter sumitur qualitas, ut dicitur in 5. Metaphysicæ scilicet pro differentia, & pro accidente. Dicitur siquidem primo actus humanus talis in esse nature ex differentia constitutua ipsius in specifico esse nature: sicut uisio dicitur cognitio talis, & auditio cognitio ex differentijs constituentibus cognitionem in specie uisionis, & auditionis in suis esse naturalibus. Dicitur secundo actus humanus talis in esse morali, ex accidentali conditione constituyente ipsum talem in esse morali: sicut uisionem dicimus impudicam ex appositione conditionis male moraliter. Et quoniam morale supponit naturale, habetque se ad naturale, ut accidens ad substantiam, ille actus dicitur esse supra facultatem humanæ nature, quò ad substantiam actus, qui secundum naturalem suam speciem excedit facultatem humanæ nature. Ille uero dicitur esse supra humanam naturam quantum ad modum actus, & non quantum ad illius substantiam, qui secundum naturalem quidem speciem potest ab homine fieri: sed secundum moralem conditionem excedit humanas uires, ut diligere Deum meritorie. Potest enim homo natura uiribus Deum diligere, sed non meritorie, nisi ex infusa charitate, que si apponatur actui, quo diligo Deum, actus meæ dilectionis foritur ex ea hunc modum scilicet meritorie. Et similiter possum ego ex proprio intellectu, & uoluntate assentire his, que sunt fidei, sed non laudabiliter, &c. nisi ex habitu fidei habeatur iste modus. Non sunt autem actus excedentes quo ad substantiam actus, humanam naturam, unus rationis. Nam quidam ita excedunt, ut sint incommunicabiles, eidem, ut creatori: uel de facto homini non comunicantur, nisi deprecatue, seu operative, ut facere Solem stare, mortuum resuscitare, & huiusmodi, que, ut infra patebit, Deus ipse ad hominis orationem, uel natum operatur. Quidam uero sunt qui de facto comunicantur homini, ut uidere Deum. Huiusmodi cum actus secundum suam naturalem speciem, excedit

gloria mea, ponam te in foramine Petræ, &c. & 3. Regum 19. dicitur ad Heliam, Egredere, & sta in monte coram Domino, & ecce Dominus transit &c. Et inde est, quod sicut aer semper indiget noua illuminatione, ita et mens propheta semper indiget noua reuelatione, sicut discipulus, qui nondum est adeptus principia artis, indiget, ut de singulis instruat. Vnde Isaias 50. dicitur. Mane erigit mihi autem, & audiam quasi magistrum, & hoc etiam ipse modus loquendi prophetiam designat, secundum quod dicitur, quod locutus est Dominus ad talem, uel talem prophetam, aut quod factum est uerbum Domini sue manus Domini super eum. Habitus autem est forma permanens, unde manifestum est, quod prophetia, proprie loquendo, non est habitus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod illa diuisio Philosophi non comprehendit absolute omnia, que sunt in anima, sed ea, que possunt esse principia moralium actuum, qui quandoque fiunt ex passione, quandoque autem ex habitu, quandoque

cedit limites facultatis naturæ humanæ, & creaturæ cuiuscunq; F
& est soli Deo connaturalis. Communicatur autem animæ no-
stræ non solum, quia in ea actus iste ponitur, sed quia, ut in li-
tera dicitur, eleuatur per donum Dei anima ad hoc, ut sic potens
elicere talem actum, qui suæ facultatem naturæ nudæ excedit.
Ita quod sit, ut actus
talis non excedat fa-
cultatem naturæ ele-
uatæ, qui e cedit fa-
cultatem naturæ.

¶ Ad primum ergo
obiectionem in op-
positum dicitur, qd
aliud est actum cog-
nitionis esse quo
ad substantiam actus
ab intellectu nostro,
& aliud est actum
cognitionis excede-
dere quod ad substā-
tiam actus, facultā-
tem naturalem in-
tellectus nostri. Nā
primum significat
actum causari quod
ad substantiā actus
a nostro intellectu,
quod verificatur de
intellectu nostro ele-
uato per donum di-
uinum. Secundum
autem significat, p-
portionem actus il-
lius secundum substā-
tiam ad natura-
lem facultatem il-
lius. Vnde actus vi-
dendi Deum in pa-
tria, est ab intellectu
creato, eleuato tñ
quo ad substantiam
actus. Cognitione si-
quidem Dei cōtra-
hicitur ad cognitionē
visuam per discre-
tionem substantialem
in esse naturæ: ita qd
nō est ibi actus sub-
stratus, qui sit cog-
nitio Dei, & per
appositionem lumi-
nis gloriæ sit visio:
quemadmodum cō-
tingit in actu dile-
ctionis Dei ex chari-
tate: sed tantum est
ibi actus substratus,
quemadmodum na-
tura generis intelli-
gitur subiecta nature
differentiæ. Et simi-
le, quod ad ppositū,
habes in visione cor-
porali. Potentia enī
visua est principū
videndi quod ad substā-
tiam actus, non
ita quod visus eli-
cia substantiā actus
videndi, & species
visibilis apponat ac-
cidentalē qualitatem,
qua visio fit talis, pura,
visio albi, quoniam
impossibile est videre,
& nihil videre: sine
specie autē visibili
nihil videtur. Non
igitur oculus secū-
dum se est principū
videndi, sed ita quod
vilius specie perfectus
parit visionē talē
essentialiter. Dicitur
autem quod visus est
propria causa visionis
secundum substantiam,
& species propria
causa visionis secū-
dum qualitatem, essen-
tia enī tñ, ut inde
percipitur: ut resolu-
tio prædicatorum essen-
tialium, & generū in
suas causas. Sicur di-
cimus, quod fortis, in-
quantum licet, & in-
quantum homo, & in-
quantum animal, &
tandem inquantum
ens habet aliam, &
aliam propriam
causam, in quā
reduci per se
primo oportet
effectū huiusmodi. Et
non dicuntur hæc,
quasi esse

lib. 3. text.
19. tom. 3.

Epi. 121. c. 9.
circa med.
18. 2.

aut ex potentia nuda, ut patet in
his, qui ex iudicio rōnis aliquid
operantur antequam habeant ha-
bitū. Potest autem prophetia ad
passionem reduci, si tamen no-
men passionis pro qualibet rece-
ptione accipiatur, prout Philof.
dicit * in 3. de anima, quod intel-
ligere pati quoddam est. Sicut
enim in cognitione naturali in-
tellectus possibilis patitur ex
lumine intellectus agentis, ita,
& in cognitione prophetica in-
tellectus humanus patitur ex il-
lustratione diuini luminis.

AD SECUNDUM dicendum, qd
sicut in rebus corporalibus ab eū
de passione remanet quædam ha-
bilitas ad hoc, quod iterum pa-
tiatur, sicut lignum semel inflam-
matur, ita et in intellectu prophe-
tæ cessante actuali illustratione,
remanet quædam habilitas ad hoc,
qd facilius iterato illustretur, sicut
et mens semel ad deuotionē ex-
citata, facilius postmodū ad
deuotionem pristinā reuocatur.
Propter quod August. in libro *
de orando Deum, dicit esse ne-
cessarias crebras orationes, ne cō-
cepta deuotio totaliter extingua-
tur. Potest tamen dici, quod ali-
quis dicitur propheta etiam ces-
sante actuali prophetica illustra-
tione, ex deputatione diuina, se-
cundum illud Hierem. 1. Et prophe-
tam in Gentibus dedi te.

AD TERTIUM dicendū, qd
omne donum gratiæ hominem cle-
uat ad aliquid, quod est supra na-
turam humanam, quod quidem
potest esse dupliciter. Vno mo-
do, quantum ad substantiā actus,
sicut miracula facere, & cognos-
cere occulta, & incerta diuinæ
sapientiæ, & ad hos actus nō da-
tur homini donum gratiæ habi-
tuale. Alio modo est aliqui id su-
pra naturam humanam, quantum
ad modum actus, non autem
quantum ad substantiam ipsius:
sicut diligere Deū, & cognoscere

Etus habeat plures res, quarum vna causatur
altera causa, ut in Metaphysica patet. Et patet
cundæ obiectionis. Nulla siquidem impositio
actus secundum substantiam suam, hoc est
causam, excedit facultatem hominis naturalem.

¶ ARTICVLVS IIII.
Vtrum prophetia sit solum futurorum
contingentium.

AD TERTIUM sic proceditur.
¶ Vt, qd prophetia sit solum fu-
turorum contingentium. Dicit
enim * Cassiod. qd prophetia est
inspiratio, vel reuelatio diuina
rerum euentus immobili verita-
te denuntians: sed euentus perti-
net ad contingentia futura, ergo
de solis contingentibus futuris
fit reuelatio prophetica.
¶ 2. Præter Gratiæ prophetiæ dimi-
ditur contra sapientiam, & fidē,
quæ sunt de diuinis, & discre-
tionem spirituum, quæ est de spi-
ritibus creatis, & scientiam, quæ
est de rebus humanis, ut patet i.
ad Corin. 12. habitus autē, & actus
distinguntur sū obiectā, ut pa-
tet per ea, quæ supra dicta sunt.
ergo vī, qd de nullo pertinēt ad
aliquid horum sit prophetia: re-
linquitur ergo, qd sit solum de fu-
turis contingentibus.
¶ 3. Præter Diuersitas obiecti cau-
sat diuersitatem speciei, ut ex il-
ludicis * patet. Si ergo prophe-
tia qd dam sit de futuris cōtingen-
tibus, quædā autem de quibusdā
alijs rebus, videtur sequi qd non
sit eadem species prophetiæ.

¶ SED CONTRA est, qd Grego.
dicit super Ezech. qd Prophetia
quædam est de futuro, sicut id
quod dicitur Isa. 7. Ecce, virgo
concepit, & pariet filium, qua-
dam de præterito, sicut id quod
dicitur Gen. 1. In principio crea-
uit Deus celum, & terram, qua-
dā de præsentī, sicut id quod dicitur
1. ad Corin. 14. Si omnes prophe-
tent, iniret autem quis infidelis,
occulta cordis eius manifesta
sunt. Non ergo est prophetia so-
lum de contingentibus futuris.

euidentiā notitiā non habuisse prophetiam
diuinā essentialiter. Et similiter patet arguere
de certitudine prophetice cognitionis. Et
¶ In eodē ar. 3. in responsione ad tertium
doctrinam ponentem vnitatem speciei prophetiæ
minis vnitatem, non obstante tanta eorum
phenicum lumen manifestantur. Et dicitur hoc
mentum, qd diuersitas obiecti causat diuersitatem
tra hanc signum doctrinā inferriā in ar. 4. qd
ybi author oppositum in hac eadem materia
tur. Et ideo quæstio ista illuc vsq; tractanda